

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԼԱՄԱԾԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՉՈՐՐՈՐԴ ԼԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՈՒՓՍԱԼԱՅՈՒՄ

Հուլիսի 4-ին (1968), հինգշաբթի օրը, առավոտյան, Ծվեդիայի Ուփալա քաղաքում բացվեց Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի չորրորդ համագումարը՝ 2800 մասնակցողներով, որոնք պատկանում էին 80 տարբեր ազգությունների և 230 տարբեր եկեղեցիների: Համագումարի գլխավոր նպատակն էր՝ գտնել միջոցներ և լուծումներ արդի մարդկության դիմաց ծառացող բոլոր հրատապ հարցերի:

Այս նպատակով համախմբվել էին փոքրիկ Ուփալա համալսարանական քաղաքում 702 պաշտոնական պատգամավորներ՝ քվեարկելու իրավունքով, 71 եղբայրական պատգամավորներ, 147 խորհրդատուներ, 135 երիտասարդ մասնակիցներ, 61 պատգամավորյալ դեպուտե, 30 դեպուտե, 93 հյուրեր, 53 հյուրընկալ հյուրեր և շուրջ 1500 թղթակիցներ, պաշտոնյաներ և ծառայողներ:

Հայաստանյայց եկեղեցու և ամենայն հայոց հայրապետության անունից որպես պատգամավորներ համագումարին մասնակցում էին՝

Գեր. տ. Սերուբե արքեպ. Մանուկյան (Փարիզ), պատվիրակության նախագահ, գեր. տ. Պարգև եպս. Գևորգյան (Մոսկվա),

հոգ. տ. Մեսրոպ ծ. վրդ. Գրիգորյան (Վիեննա),

հոգ. տ. Ներսես ծ. վրդ. Պողոսյան (Էջմիածին),

հոգ. տ. Արսեն վրդ. Բերբերյան (Լոնդոն):

Համագումարը բացվեց առավոտյան ժամագրությամբ, որ տեղի ունեցավ Ուփալայի Մայր տաճարի մեջ ժամը 10.30-ից 12-ը:

Ներկա էին բոլոր հոգևորականները, պատգամավորները և ժողովականները՝ իրենց պաշտոնական տարագներով: Բացման արարողությանը ներկա եղավ Ծվեդիայի թագավոր Գյուստավ Ադոլֆ Զ-ն: Օրվա քարոզիչն էր դոկտ. Դ. Տ. Նալլգը, որը խոսեց՝ բնաբան ունենալով համագումարի նշանաբան-խոսքը Հայտնության գրքից՝ «Ես ամեն ինչ կնորոգեմ» բնաբանով:

Համագումարի բացման պաշտոնական նիստը տեղի ունեցավ նույն օրը հետմիջօրեի ժամը 4.30-ին՝ նախագահությամբ Հյուսիսային և Հարավային Ամերիկաների հույն եկեղեցու արքեպիսկոպոս Յակովոսի:

Բարի գալուտյան և հաջողության մաղթանաց ուղերձներ կարդացվեցին Ծվեդիայի կառավարության և Ուփալայի քաղաքապետության ներկայացուցիչների կողմից: Փոխադարձ շնորհակալական խոսքից հետո համագումարը անցավ գործնական հարցերի առաջարկության և կարգադրության՝ Նախագահությամբ Կենտրոնական կոմիտեի փոխ-ատենապետ դոկտ. Էռնեստ Բեյնի: Ժողովի համար նախապատրաստված ընդհանուր օրակարգը վավերացվեց, աշխատանքային կոմիտեի, ինչպես նաև այլ հանձնախմբերի անձնակազմերը ամբողջացվեցին և հայտարարվեցին: Նախագահը ապա կարդաց Կենտրոնական կոմիտեի հանգուցյալ ատենապետ դոկտ. Ֆրանկլին Ֆրայի կիսատ տեղեկագիրը՝ համարված փոխ-ատենապետի կողմից: Երեկոյան ցուցադրվեց շարժանկար՝ ներկա աշխարհի որոնումների, հուզումների, անհրաժեշտացն և կարիքների մասին: Ապա տիար Չարլզ Բարլենի նախագահությամբ և ղեկավարու-

թյամբ տնար Ալբերտ Լահամի քննարկվեցին ցուցադրված շարժանկարները՝ տարբեր աշխարհամասերի, և տարբեր եկեղեցիների ներկայացուցիչներ կատարեցին համապատասխան դիտողություններ և մեկնաբանություններ:

2. Դոկտ. Վ. Ա. Վիսենտ Լուֆտ՝ «Էկոմենիկ շարժման մանդատը»:

3. Պրոֆ. Հ. Բերքոֆ՝ «Հիսուս Քրիստոսը որպես վերջին կես-նպատակ»:

4. Հայր Ռոբերտ Տունճի, դոկտ. Ռոբերտ Բերտրամ և քարոզիչ Քրիստիան Կրուստ՝

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի չորրորդ համագումարի բացումը (Ուփսալա (Շվեդիա), 1968 թ. հուլիս 4)

Հաջորդ օրերին, հուլիսի 5—8-ը, գումարվեցին ընդհանուր նիստեր, կարդացվեցին տեղեկագրեր և եղան բանախոսություններ՝ համագումարի գլխավոր նյութերի շուրջը: Ներկաները մեծ հետաքրքրությամբ և խոր գնահատանքով լսեցին Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ընդհանուր քարտուղար դոկտ. Էոծեն Բելեյի տեղեկագիրը՝ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի վերջին շրջանի բազմակողմանի գործունեության և արդյունքների մասին:

Համագումարի աշխատանքներին նյութ հայթայթեցին հետևյալ բանախոսված ուսումնասիրությունները.

1. Միտրոպոլիտ Իգնատիոս Հագիս՝ «Ահալասիկ եւ կնորոգեմ ամեն ինչ»:

«Մեծ քրիստոնեական հասարակաց վկայությունը»:

5. Ջամբիայի նախագահ Կիննեթ Կաունդա և դոկտ. Բարբարա Վորտ (տիկին Զեկսոն)՝ «Հարուստ և աղքատ ազգեր»:

6. Զեյնա Բադուին և լորդ Գարադոն՝ «Սպիտակ ցեղասպանություն»-ը, թե համաշխարհային համայնք»:

Հոռմեական եկեղեցու վարդապետ հայր Տունճին հույս հայտնեց հոռմեական կաթոլիկ եկեղեցու անդամակցության հավանականության Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդում՝ մինչև հառաջիկա համագումարը:

Հուլիսի 5-ին Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդում ընդունվեցին հետևյալ

չորս եկեղեցիները, որպես նոր ամբողջական անդամներ՝ բոլորն էլ Աֆրիկայից. ա) մեթոդական եկեղեցի (Քենիա), բ) ավետարանական-թուրքական եկեղեցի Հարավային Աֆրիկայի (Տրանսվալի շրջան), գ) Միացյալ Գոնկրեկասիոն եկեղեցի Հարավային Աֆրիկայի և դ) Մորավյան եկեղեցի Հարավային Աֆրիկայի արևելյան մասում: Ընդունվեցին նաև որպես հարակից անդամ եկեղեցիներ՝ բողոքական եկեղեցին Աֆրիկայի Լոդոտորֆ (Կամերուն) և մեթոդական եկեղեցին Կուբայի: Հարակից անդամ են կոչվում այն եկեղեցիները, որոնք 10 000-ից ավագ անդամ ունեն:

Հուլիսի 8-ին ներկայացվեցին համագումարի վեց մասնախմբերի նյութերն ու նախագծերը: Ամենայն հայոց հայրապետության պատգամավորները գործակցեցին հետևյալ կերպով.

ա) Աշխատախումբ-նյութ՝ «Ա. Հոգին և եկեղեցու ընդհանրականությունը», մասնակից՝ տ. Արսեն վրդ. Բերբերյան:

բ) Աշխատախումբ-նյութ՝ «Վերանորոգում առաքելության մեջ»:

գ) Աշխատախումբ-նյութ՝ «Համաշխարհային տնտեսական և ընկերային զարգացում», մասնակից՝ տ. Պարզե Եպս. Գևորգյան:

դ) Աշխատախումբ-նյութ՝ «Դեպի արդարություն և խաղաղություն միջազգային գործերի մեջ», մասնակից՝ տ. Սերովբե արքեպ. Մանուկյան:

ե) Աշխատախումբ-նյութ՝ «Աստուծո պատմությունը աշխարհիկ ժամանակաշրջանում», մասնակից՝ տ. Մեսրոպ Ծ. վրդ. Գրիգորյան:

զ) Աշխատախումբ-նյութ՝ «Դեպի կյանքի մի նոր ոճ», մասնակից՝ տ. Ներսես Ծ. վրդ. Պողոսյան:

Ա

«Ա. Հոգին և եկեղեցու ընդհանրականությունը»: Այս բաժանմունքի ուսումնասիրության և քննարկման համար դրվել էին հինգ խնդիրներ՝ հետևյալ ենթավերնագրերով.

1. Ներածություն:

2. Խնդիր զանազանության մասին:

3. Խնդիր շարունակականության մասին:

4. Ընդհանուր միության խնդիր:

5. Մարդկության միավորման խնդիր:

Հիշյալ խնդիրները քննարկելու համար կազմված ենթախմբերի մեջ իրենց աշխատանքի բաժինները բերեցին պատգամավորները: 5-րդ ենթախմբում էր գտնվում տ. Արսեն վարդապետը, որը մասնակցեց գրույցներին և արտահայտվեց եկեղեցու ընդհանրականության և միության մասին՝

մի անգամ ևս հիշելով Օգոստինոս Հայրապետի ասած և Ներսես Ծնորհալի Հայրապետի շեշտած խոսքը՝ «Միություն ի կարևորըս, ազատություն լերկբայականս և սեր յամենայնի»: Արսեն վարդապետը շեշտեց միջեկեղեցական գործունեության միատեսակության և փոխադարձ սիրո և գործակցության մասին, որոնք աշխարհի խաղաղության գործին ամրապնդման անպայման կնպաստեն:

Բ

«Վերանորոգում առաքելության մեջ»: Այս աշխատախմբի ուսումնասիրության նյութերն էին հետևյալները.

1. Մանրատ առաքելության համար, ս. Գիրքը իբրև ավետիս վերափոխյալ մարդկության:

2. Պատեհություններ առաքելության համար:

3. Ազատություն առաքելության համար:

4. Գործակցություն առաքելության մեջ:

5. Մարդկության վերջնական հույսը Հիսուս Քրիստոսով:

Սույն բաժանմունքի տեղեկագրերը համագումարի կողմից միաձայնությամբ ընդունվեցին:

Գ

«Համաշխարհային տնտեսական և ընկերային զարգացում»: Սույն աշխատախմբին մասնակցում էր տ. Պարզե Եպս. Գեվորգյանը: Բաժանմունքը մանրամասնորեն քննարկեց հետևյալ հարցերը և խմբագրեց համապատասխան տեղեկագիր.

1. Քրիստոնեական մտահոգությունը համաշխարհային զարգացման նկատմամբ:

2. Զարգացման մոլիչ ուժը:

3. Համաշխարհային զարգացման քաղաքակրթական պայմանները:

4. Տնտեսական և ընկերային զարգացման կապակցությամբ մի շարք մարդկային հարցեր:

5. Քրիստոնյաների և եկեղեցիների և եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի պարտականությունը:

Տ. Պարզե Եպիսկոպոսը մի շարք օգտակար ելույթներ ունեցավ տնտեսական և ընկերային հարցերի վերաբերյալ, որոնք հանձնախմբի վարիչների կողմից լուրջ ուշադրության առարկա դարձան:

Դ

«Դեպի արդարություն և խաղաղություն միջազգային գործերի մեջ»: Սույն աշխատախմբին մասնակցեց գեր. տ. Սերովբե ար-

քեպ. Մանուկյանը: Աշխատախումբը քննարկեց մանրամասնորեն հետևյալ կարևոր հարցերը.

1. Նախաբան:
2. Քրիստոնեական տեսակետ:
3. Աշխատանքի ծրագիր:

Այս բաժնում քննարկվեցին և խոսակցության նյութ դարձան կորիզային զեմքի սանձման, ատոմային զեքերի արտադրության դադարեցման, ազգային փոքրամասնության հանդեպ ցուցադրվող անարդարության, ցեղային խտրականության վերաբերող հարցեր: Սույն ժողովի ընթացքում խոսք ասավ գեր. տ. Սերովբե սրբազանը՝ անդրադառնալով աշխարհի վրա կատարվող ցեղասպանություններին և այդ առթիվ շեշտեց նաև, որ 1915 թվականին հայ ժողովուրդը ևս Թուրքիայում մոտ 2 միլիոն զոհեր է տվել:

Ե

«Աստուծո պաշտամունքը աշխարհիկ ժամանակաշրջանում»: Սույն բաժանմունքը զբաղվեց պաշտամունքի պայմանականության և վավերականության հարցերով: Նկատի ունենալով կյանքի և ժամանակաշրջանի աշխարհիկ (սեքյուլեր) նկարագիրը, տնտեսության, տեխնիկայի զարգացումը, եկեղեցիներն անհրաժեշտ են համարում վերանայել իրենց պաշտամունքի բովանդակության և ձևերին, որպեսզի կարողանան իսկապես խոսել աշխարհին և մարդկությանը ներգրավել իրենց շրջանակի և կյանքի մեջ: Այս նպատակով թելադրություններ եղան, որպեսզի եկեղեցիներն ըստ ժամանակի պահանջների կարողանան բարեփոխել իրենց պաշտամունքի լեզուն, երաժշտությունը, զգեստները, արարողությունները, աղոթքներն ու նարտարապետական ձևերը:

Ե աշխատախումբը բաժանվեց ենթախմբերի՝ հետևյալ շարքով.

1. Ներածություն:
2. Աշխարհականացման մարտահրավերը եկեղեցիներին՝ պաշտամունքի կապակցությամբ:
3. Զարունակականություն և փոփոխություններ:
4. Հարոգչություն, մկրտություն և ս. հաղորդություն:
5. Օգնել ժողովրդին աստվածապաշտության գործում:

Մեր եկեղեցու ներկայացուցիչը՝ տ. Մեսրոպ Ժ. վրդ. Գրիգորյանը, մասնակցեց երկրորդ ենթաբաժանմունքի գործերին մի շարք էություններով՝ կատարելով որոշ դիտողություններ և թելադրություններ:

Զ

Այս ենթաբաժանումի քննարկման նյութն էր. «Դեպի կյանքի մի նոր ոճ» նշանաբանը: Մոտ 450 պատգամավորներ, դիտորդներ, խորհրդականներ և երիտասարդության ներկայացուցիչներ մասնակցում էին ենթաբաժանումի գործին: Գրեթե ամենադժվարին հարցն էր այս՝ ի հակամարտություններով և երկվություններով: Ի՞նչն էր արդյոք կյանքում նորը. մի՞թե նորը այս ժողովում բացահայտվելու էր: Նոր կյանքի ոճը բնականաբար քրիստոնեական կյանքի նոր իրագործումն ու նվաճումն էր՝ Հիսուս Քրիստոսի պատգամների իրագործումով կյանքի ընթացքում:

Զ ենթաբաժանումը իր հերթին հինգ մասերի բաժանվեց՝ քննարկելու համար հետևյալ հարցերը.

1. Երիտասարդը և տարեցը:
2. Նորը և հինը:
3. Աղքատն ու հարուստը:
4. Այր մարդիկ և կանայք:
5. Անհատի դերը համայնքի կյանքում:

Այս մանրամասնյալ ստորաբաժանմունքներում քննարկվեցին արդի աշխարհի ընկերային-տնտեսական-քաղաքական ու կրոնական կարևոր հարցերը: Սկսելով Վիետնամից, հասնելու համար մինչև ցեղային խտրականության ցավալի երևույթներն ու պայքարները:

Այս առթիվ Ներսես Ժ. վրդ. Պողոսյանը ելույթներ ունեցավ՝ ի պաշտպանություն աշխարհի վրա խաղաղության ամրապնդման և ազգերի միջև եղբայրասիրության հաստատման ի նպաստ:

Խմբերը իրենց աշխատանքները ավարտեցին հուլիսի 11-ին, այսպե՛ս համագումարի մասնակիցները բաժանվեցին 32 կոմիտեների հարցերը քննարկելու և կազմելու տեղեկագրերը. ծրագրերն ու առաջարկները: Տ. Սերովբե արքեպիսկոպոսը անդամակցելով միջազգային գործոց վերաբերող Կոմիտեի կոմիտեին, տ. Պարզե եպիսկոպոսը՝ միջեկեղեցական օժանդակության բաժանման կոմիտեին, տ. Մեսրոպ Ժ. վարդապետը՝ վերստուգիչ Բ կոմիտեին, տ. Ներսես Ժ. վարդապետը՝ կրթական կոմիտեին, իսկ տ. Արսեն վարդապետը՝ «Էկոմենիկ» կրթական հաստատության կոմիտեին:

Աշխատախմբերի և կոմիտեների հանդիպումների կողքին երեկոներն ու գիշերները շարունակվեցին լիակատար միասնությամբ ընթացքում կարդացվեցին տեղեկագրեր և բանախոսություններ՝ ս. Գրքի մարդկային իրավունքի, հաղորդակցության մի-

ջոցների, եկեղեցու և մարդկության կարիքների մասին:

Դ համագումարը վերընտրեց և ամբողջացրեց Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի մի շարք հանձնախմբերը: Տ. Մեսրոպ Ծ. վրդ. Գրիգորյանը ընտրվեց «Հավատքի և կարգի կոմիսիա»-ում: Տ. Ներսես Ծ. վրդ. Պողապալյանը ընտրվեց Կենտրոնական կոմիտեում:

Դ համագումարը գեղեցիկ մի առիթ հանդիսացավ քրիստոնեական շուրջ 230 եկեղեցիների հանդիպման՝ փոխադարձ առավել ճանաչումի, աշխարհի բազմաթիվ ու այլազան խնդիրներին ու տագնապներին նոր ու իրապաշտ դիրք որդեգրելու: Միահամուռ կերպով որոշվեց շարունակել նյութական ու բարոյական օգնությունը Բիաֆրայի գաղթականների (Նիգերիա), սովահարների և վիրավորների: Վիետնամի, Միջին ու Մերձավոր Արևելքի և Նիգերիայի պատերազմների և հարցերի կապակցությամբ հրապարակվեցին թելադրություններ և խնդրանքներ, որոնք նպաստելու են հավանաբար տագնապների բարվոք լուծումին: Աշխատախմբերի մշակած ուսումնասիրությունները և հանգած եզրակացությունները այժմ մեական ու արժեքավոր փաստաթղթեր

եղան, համագումարի կողմից վավերացվեցին, տպվելով ուղարկվեցին առ որ անկ է:

Հուլիսի 19-ը համագումարի վերջին օրն էր: Նիստերը եզրափակվելուց, նոր որոշումները վավերացվելուց հետո երեկոյան ժամը 8-ին հավաքվեցինք Ուսալայի Մայր տաճարում, հավաքաբար, բազմալեզու և բազմադավան էկումենիկական մի արարողություն կատարելու համար: Բոլորս հավաքաբար և միասիրտ աղոթեցինք, որ Աստված մեր բոլոր ջանքերը հաջողությամբ պսակե, լուսավորե երկրի կառավարիչների մտքերը և պահե աշխարհը խաղաղության մեջ: Վերջին օրհնության աղոթքը սուսց Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ընդհանուր քարտուղար դոկտ. Է. Բլեյկը:

Հաջորդ առավոտյան նորընտիր Կենտրոնական կոմիտեն իր առաջին նիստը գումարեց, որի ընթացքում վերընտրվեց Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ընդհանուր քարտուղար դոկտ. Է. Բլեյկը: Ընտրվեց նոր գործադիր կոմիտե, որ բաղկացած է 16 անդամներից, ինչպես նաև՝ ատենապետություն Կենտրոնական կոմիտեի:

Ներսես Ծ. վրդ. Պողապալյան

